

۲۱۷۵۶۶۷

نگاهی جامعه‌شناختی به مشارکت خیرین در نظام سلامت ایران

The Sociological Approach to the Donor's Participation

in the Health System of Iran

مؤلف: دکتر حمیدرضا اشراقی

انتشارات آریا دانش

۱۴۰۰

سرشناسه

اشراقی، حمیدرضا، ۱۳۵۷ -

عنوان و نام پدیدآور

نگاهی جامعه‌شناختی به مشارکت خیرین در نظام سلامت ایران =
The Sociological Approach to the Donor's Participation in the
Health System of Iran

مؤلف حمیدرضا اشراقی.

مشخصات نشر

تهران: آریا دانش، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری

۱۴۹ ص.: جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی).

شابک

۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۲-۹۲-۷ :

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت

کتابنامه: ص. ۱۳۰-۱۳۲.

موضوع

سلامت‌پروری -- ایران -- مشارکت شهروندان -- نمونه‌پژوهی

موضوع

Health promotion -- Iran -- Citizen participation -- Case studies:

موضوع

خبریه -- ایران -- جنبه‌های اجتماعی -- نمونه‌پژوهی

موضوع

Charities -- Iran -- Social aspects -- Case studies:

رده بندی کنگره

A/BP۴۲۷:

رده بندی دیویی

۶۱۳:

شماره کتابشناسی ملی : ۷۴۴۸۲۲۵

وضعیت رکورد

فیا:

هر گونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدید آورنده،

یا ناشر مجاز نیست. شرع و اخلاق است.

عنوان: نگاهی جامعه‌شناختی به مشارکت خیرین در نظام سلامت ایران

تألیف: دکتر حمیدرضا اشراقی

ویراستار و بازخوانی نهایی: زهرا قنبریان

صفحه آرای: مهدی رادمهر

انتشارات: آریا دانش

چاپ: ۱۴۰۰ نوبت اول

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۲-۹۲-۷

تیراژ: ۵۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

مجمع خیرین سلامت کشور: تهران میدان نویناد، خیابان لنگری، خیابان ضیاع، پلاک ۴۳

تلفن: ۷۱۱۴۹۰۰۰

مرکز بخش: تهران، میدان انقلاب، خیابان آزادی، خیابان بهزاد، پلاک ۳۲ واحد ۱۴ تلفن ۸۸۵۶۲۲۷۳

www.ariyadanesh.ir

حق چاپ جهت ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش مشارکت خیرین	۱
مساله پژوهش	۴
اهمیت و ضرورت پژوهش	۷
اهداف پژوهش	۸
سؤالات پژوهش	۸
فصل دوم: مشارکت خیرین در پژوهش های پیشین، ادبیات معناشناسی و تحولات گفتمانی ..	۱۳
۱-۲) خیر و خیریه، حوزه کمتر مورد توجه در پژوهش	۱۴
۲-۲) ادبیات تجربی پژوهش	۱۵
۱-۲-۲) پیشینه پژوهش های خارجی	۱۶
۲-۲-۲) پیشینه پژوهش های داخلی	۱۷
۳-۲) جمع بندی پژوهش های پیشین	۲۰
۳-۲) ابعاد مفهومی مشارکت	۲۱
۱-۳-۲) مشارکت اجتماعی	۲۱
۲-۳-۲) وفاق اجتماعی	۲۲
۳-۳-۲) امور خیریه	۲۲
۴-۳-۲) معنا شناسی خیریه	۲۳
۴-۲) خیریه در جهان غرب	۲۴
۱-۴-۲) تحقیق خیریه در تاریخ غرب	۲۴
۵-۲) نگارش تاریخی خیریه در جوامع اسلامی	۲۵
۶-۲) پیشینه خیریه ها در ایران	۲۷
۱-۶-۲) انواع خیریه از نظر محتوی	۲۸
۲-۶-۲) عوامل تاثیرگذار بر فعالیت خیریه ها در ایران	۲۸
۳-۶-۲) فضای حاکم بر مؤسسات خیریه در ایران	۲۸
۴-۶-۲) انواع مؤسسات خیریه طبق کارکرد و حوزه فعالیت آنها	۲۹
۵-۶-۲) مؤسسات خیریه بین المللی ایرانی	۳۰
۷-۲) سایر مفاهیم مرتبط با مؤسسات خیریه	۳۰

- ۲-۷-۱) تعریف موسسه خیریه از نظر گروه مطالعاتی دانشگاه جانز هاپکینز ۳۰
- ۲-۷-۲) واژگان مربوط به مؤسسات خیریه ۳۱
- ۲-۷-۳) وقف، بزرگترین نماد خیریه در ایران ۳۲
- ۲-۷-۳-۲) نظریه سرمایه اجتماعی وقف ۳۲
- ۲-۸) مدل سازی مفهوم مشارکت در برنامه اجتماعی کردن نظام سلامت ۳۳
- ۲-۹) مشارکت از نگاه جامعه شناسی ۳۶
- ۲-۹-۱) سرمایه اجتماعی ۳۶
- ۲-۹-۱-۱) کلمن ۳۶
- ۲-۹-۱-۲) فوکویاما ۳۷
- ۲-۹-۱-۳) کولی ۳۷
- ۲-۹-۱-۴) کنش متقابل نمادین ۳۸
- ۲-۹-۱-۵) مید و بلومر ۳۸
- ۲-۹-۱-۶) مدل دسته بندی کلمن ۳۸
- ۲-۹-۳) مفهوم مشارکت از دیدگاه فرهنگی ۴۰
- ۲-۹-۴) مفهوم مشارکت از دیدگاه اجتماعی ۴۰
- ۲-۹-۵) مفهوم مشارکت از دیدگاه اقتصادی ۴۱
- ۲-۹-۶) مفهوم مشارکت از دیدگاه روان شناسی اجتماعی و جامعه شناسی ۴۱
- ۲-۱۰) تعاریف نظری و مفهومی متغیرها ۴۲
- ۲-۱۰-۱) مشارکت (خیرین) ۴۲
- ۲-۱۰-۲) عوامل جامعه شناختی مؤثر بر مشارکت (خیرین) ۴۵
- ۲-۱۱) فرضیه های پژوهش ۴۷
- فصل سوم: روش پژوهش ۵۱**
- ۳-۱) روش تحقیق پژوهش ۵۲
- ۳-۲) جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه ۵۲
- ۳-۳) اعتبار و پایایی پژوهش ۵۳
- ۳-۴) ابزار گردآوری، تجزیه و تحلیل داده ها ۵۵
- ۳-۵) قلمرو تحقیق ۵۵

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها و یافته های پژوهش.....	۵۷
۴-۱) تحلیل کیفی (مصاحبه های تحقیق).....	۵۸
۴-۱-۱) انتقال سنت و تقویت پیشینه نیکوکاری.....	۵۸
۴-۱-۲) اعتماد و تعهد اجتماعی.....	۵۹
۴-۱-۳) ایدئولوژی و باورهای دینی.....	۶۰
۴-۱-۴) حمایت و رضایتمندی اجتماعی.....	۶۱
۴-۱-۵) رقابت و احترام.....	۶۱
۴-۱-۶) همدلی و تعلق.....	۶۱
۴-۱-۷) آگاهی اجتماعی.....	۶۲
۴-۱-۸) اعتماد به کارگزاران.....	۶۲
۴-۱-۹) مشوق های مالی.....	۶۳
۴-۱-۱۰) درآمد.....	۶۳
۴-۱-۱۱) فعالیت داوطلبانه.....	۶۴
۴-۱-۱۲) محل زندگی و سکونت.....	۶۴
۴-۱-۱۳) تحصیلات.....	۶۵
۴-۱-۱۴) تجربه و احساس خوشایند.....	۶۵
۴-۱-۱۵) ساختارهای مشارکتی.....	۶۶
۴-۱-۱۶) رسانه های جمعی.....	۶۶
۴-۱-۱۷) شبکه اجتماعی.....	۶۷
۴-۱-۱۸) شیوه های نوین دریافت مشارکت مالی.....	۶۷
۴-۱-۱۹) منزلت و طبقه شغلی.....	۶۷
۴-۱-۲۰) پایگاه اقتصادی.....	۶۷
۴-۱-۲۱) ابهام در نیازسنجی.....	۶۸
۴-۱-۲۲) امنیت اقتصادی.....	۶۸
۴-۱-۲۳) منابع مادی.....	۶۸
۴-۱-۲۴) اعتماد نهادی اقتصادی.....	۶۸
۴-۲) کدگذاری داده ها.....	۶۸
۴-۳) تحلیل کمی (پرسشنامه پژوهش).....	۷۰

۷۰	۴-۳-۱) نمای کلی ویژگی های جمعیت شناختی پاسخ دهندگان
۷۳	۴-۴) متغیرهای پژوهش
۷۴	۴-۵) آمار استنباطی
۷۴	۴-۵-۱) بررسی سطح متغیرهای تحقیق
۷۴	۴-۵-۱-۱) محل زندگی و تولد
۷۴	۴-۵-۱-۲) تجربه و احساس خوشایند
۷۶	۴-۵-۱-۳) تحصیلات
۷۶	۴-۵-۱-۴) داوطلبانه بودن
۷۷	۴-۵-۱-۵) پیشنهاد نیکوکاری
۷۷	۴-۵-۱-۶) جنسیت
۷۷	۴-۵-۱-۷) سن
۷۸	۴-۵-۱-۸) قومیت
۷۸	۴-۵-۱-۹) امنیت اجتماعی
۷۹	۴-۵-۱-۱۰) همدلی و تعلق خاطر
۸۰	۴-۵-۱-۱۱) هنجارهای فرهنگی
۸۰	۴-۵-۱-۱۲) اعتماد به کارگزاران
۸۲	۴-۵-۱-۱۳) اعتماد و تعهد اجتماعی
۸۳	۴-۵-۱-۱۴) ایدئولوژی و باورهای دینی
۸۴	۴-۵-۱-۱۵) حمایت و رضایتمندی اجتماعی
۸۵	۴-۵-۱-۱۶) شبکه اجتماعی
۸۶	۴-۵-۱-۱۷) ساختارهای مشارکتی
۸۶	۴-۵-۱-۱۸) آگاهی اجتماعی
۸۷	۴-۵-۱-۱۹) رسانه جمعی
۸۷	۴-۵-۱-۲۰) رقابت و احترام
۸۸	۴-۵-۱-۲۱) پایگاه اقتصادی
۸۹	۴-۵-۱-۲۲) شیوه های نوین دریافت مشارکت مالی
۸۹	۴-۵-۱-۲۳) امنیت اقتصادی
۹۰	۴-۵-۱-۲۴) مشوق های مالی

مطلع سخن

دین مقدس اسلام بعنوان مکتبی اجتماعی و انسان ساز، اصل مشارکت و مسئولیت همگانی در پیشبرد اهداف اجتماعی را مبنای حرکت جامعه بسوی تعالی شناخته است و باورهای دینی و غیرت ملی مردم ایران در تاریخ افتخارآفرین این سرزمین نیز همواره تکیه گاه و پشتیبان ستمدیدگان و محرومان باتوجه به رعایت اصول اخلاقی و انسانی بوده است. و اینگونه است که انجام دادن امور خیر و تلاش برای احیای سنت های حسنه اسلامی از جمله انفاق و ایثار در جامعه اسلامی ما ایران عزیز، با پشتوانه ای به بلندی عزت و عظمت اسلام همراه بوده و برای کاهش دردها و مشکلات مردم گام برداشته است. همچنین کلیه کشورهای دنیا بخصوص کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در دنیای امروز، آنچنان به اهمیت بهداشت و سلامت واقفند که جامعترین کمکهای آنان در قالب مساعدتهای بهداشتی و سالم سازی محیط بشری در زمره ارجحترین تبلیغات و برنامه ریزی دولتها قرار می گیرد. در توسعه اجتماعی پویا بعنوان استراتژی اساسی در جوامع انسانی کنونی، به جای مشارکت فردی بر مشارکت جمعی مردم در چارچوب جمعیتی و در سازمان ساختار یافته، تأکید می شود. یکی از قالبهای مشارکت مردمی در فرایند توسعه اجتماعی، نهاد خیریه های حوزه سلامت است که ظرفیت عظیمی جهت تسریع در دستیابی به چشم انداز جامعه ای سالم دارد.

در همین راستا و نظر به لزوم تامین اجتماعی و بهداشت برای همه مردم ایران و در راستای تحقق جامعه ایرانی برخوردار از سلامت، رفاه و تأمین اجتماعی و با انگیزه تجلی مبنای والای انسان دوستی و با توجه به سنت مرضیه انبیای گرامی و ائمه اطهار (ع) و همچنین بهره گیری از توانمندیهای مادی و معنوی خیرین و تشویق نیکاندیشان در گسترش امور بهداشت، درمان جامعه و گسترش کمی و کیفی فرهنگ خیریه سلامت و فرهنگ سازی برای مشارکت گسترده مردم در تامین نیازهای بهداشتی و درمان با عنایت به اولویتها و نیازهای نظام سلامت کشور و بویژه برای سیاست گذاری و برنامه ریزی به منظور هدایت اصولی، ساماندهی و جلب مشارکت های مردمی و خیرین و رفع موانع موجود در تسهیل امر مشارکت خیرین و نیز تقویت اجتماعی شدن نظام سلامت «مجمع خیرین سلامت کشور» تاسیس گردیده است. مجمع خیرین سلامت کشور، محمل و جایگاهی است که بنا دارد واسطه خیری باشد در تحقق اهداف مقدس خیرین با نیازهای نظام سلامت کشور و نیازمندی که در این طریق محتاج یاری هستند. این تلاش الهی با همراهی ایثارگرانه نیک اندیشان این سرزمین، توانسته الگویی ناب از یک حرکت الهی را ارائه دهد و نمونه ای از آمیختگی "شور" و "شعور" و پیوند "معرفت" و "محبت و عاطفه" را با "اطاعت و بندگی" و "ایثار و سخاوت" در کمک به نیازمندان عرصه سلامت متجلی سازد.

با توجه به پشتوانه کهن دینی و فرهنگی امور خیر در ایران که بخش قابل توجهی از تاریخ تمدنی آن با اسلام آمیخته شده و در سرتاسر بستر خاکی آن نمادی از اماکن مذهبی و خیرساخت از جمله کتابخانه، مسجد، حسینیه، تکایا، زیارتگاهها در کنار درمانگاهها و بیمارستان های خیریه، گواهی به این

ادعاست، توجه به عوامل اثرگذار در مشارکت مردم در این امور و بررسی آن طی انجام تحقیقی علمی، حائز اهمیت است. اینکه تاثیر پایگاه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای افزایش حضور و مشارکت خیرین در پروژه های سلامت چگونه است؟ چه شرایطی این حضور و مشارکت حداکثری را رقم می زند؟ چه تفسیری برای مشارکت از سوی خیرین وجود دارد؟

با همین نگاه راهبردی برای مشارکت مردم در بخش های مختلف نظام سلامت و ارتقای آن در جامعه، نیازمند تبیین و نهادینه کردن سه رویکرد اصلی شامل جایگاه ارزشی مشارکت خیرین سلامت، تسهیل فرایند مشارکت و توسعه مشارکت در همه ابعاد سلامت هستیم.

بی شک راهکارهای دستیابی به اهداف بلند و متعالی مجمع در مسیر همسو با حرکت نظام سلامت در اجتماعی شدن عمیق و تحقق اهداف سعادت بخش و افزایش مشارکت مردمی، مستلزم شناخت بیشتر و بکارگیری تجارب و توانمندی مختلف افراد صاحب نظر است. و در این مسیر از هم افزایی با همه صاحب نظران، اندیشمندان و خبرگان علاقمند به کارهای پژوهشی در حوزه خیریه ها و خیرین سلامت، استقبال می گردد.

مجمع خیرین سلامت کشور